

Sygn. akt III CKN 926/98

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2000 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - Andrzej Wypiórkiewicz

Sędziowie: SN - Stanisław Dąbrowski

SN - Marian Kocon (spraw.)

Protokolant: Iwona Budzik

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2000 r.

na rozprawie sprawy z powództwa W. i L. małżonków S.

przeciwko J. W.

o odwołanie umowy darowizny

na skutek kasacji powodów

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z.

z dnia 29 kwietnia 1998 r., sygn. akt I Ca [...]

oddala kasację.

U Z A S A D N I E N I E

Dnia 4 stycznia 1992 r. powodowie zawarli z pozwaną umowę w formie aktu notarialnego, określoną jako darowizna. Przedmiot jej stanowił udział w wysokości $\frac{1}{2}$ we własności opisanych bliżej nieruchomości rolnych. W umowie zastrzeżono, iż zawarcie jej nastąpiło w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jedn. tekst: Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.).

Powodowie wniesli o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na powodów przedmiotu wymienionej umowy. Podstawę żądania stanowił art. 898 § 1 k.c. Powodowie twierdzili, że pozwana dopuściła się wobec nich rażącej niewdzięczności, uzasadniającej zastosowanie powołanego przepisu.

Sąd Rejonowy w H. wyrokiem z dnia 4 grudnia 1997 r. oddalił powództwo, wobec niedopatrzenia się w ustalonym postępowaniu pozwanej cech rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c.

Zarówno ustalenia Sądu I instancji, jak i jego rozważania prawne zostały przez Sąd Wojewódzki w Z. uznane za prawidłowe, toteż apelacja powodów została wyrokiem tego Sądu z dnia 29 kwietnia 1998 r. oddalona.

Kasacja powodów - oparta na podstawie pierwszej z art. 393¹ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 898 § 1 k.c., i zmierza do zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa.

Rozpoznając sprawę w przytoczonych granicach kasacji (art. 393¹¹k.p.c.), Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Darowizna wytwarza stosunek etyczny między darczyńcą a obdarowanym, wyróżniający się etycznym obowiązkiem wdzięczności. Pogwałcenie tego obowiązku przez dopuszczenie się ciężkich uchybień opatrzone jest sankcją prawną, przewidzianą w art. 898 § 1 k.c., w postaci prawa odwołania darowizny. Warunkiem prawa odwołania jest, aby obdarowany

dopuszczył się względem darczyńcy rażącej niewdzięczności. Taką kwalifikowaną postać ma dopiero takie zachowanie się obdarowanego, które w świetle istniejących reguł moralnych i prawnych świadczy o tym, że darczyńca odczuwa je wysoce ujemnie. O tym, czy postępowanie obdarowanego przedstawia się jako rażąca niewdzięczność rozstrzyga sąd. Powołany w kasacji art. 898 § 1 k.c. nie ułatwia tego zadania sądowi, gdyż nie precyzuje pojęcia rażącej niewdzięczności i nie zawiera także wskazówek, za pomocą których można byłoby formułować jakieś generalne elementy tej niewdzięczności. Powszechnie przyjmuje się jednak, że przy tym zadaniu sąd może posilkować się art. 899 § 2 k.c. Z przepisu zaś tego wynika, że rażąca niewdzięczność występuje wtedy, gdy obdarowany dopuszcza się względem darczyńcy przestępstwa /tak przeciwko życiu, zdrowiu i czci, jak i przeciwko mieniu/, oraz gdy obdarowany narusza obowiązki wynikające ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą /np. odmawia udzielenia pomocy w czasie choroby, mimo oczywistej możliwości/.

Rację mają Sądy niższych instancji, że ustalone zachowanie się pozwanej względem rodziców – darczyńców nie zawiera znamion rażącej niewdzięczności we wskazanym wyżej rozumieniu. W szczególności, z przyczyn oczywistych, nie wyczerpuje jej znamion zachowanie pozwanej związane z prowadzeniem wspólnych interesów, w tym propozycja zniesienia współwłasności gospodarstwa rolnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 393¹² k.p.c. jak w sentencji wyroku.